

Hócsár Gábor

Egy kutya + egy kutya = egykutya?

Már nem tudom, miről beszélgettünk, a lényeg az, hogy a tanár úr kimondta azt a szót, amelyet én — nem tudom miért — nem szeretek. Legyintett, s ezt mondta: „egykutya”. Meg is mondtam neki, hogy én ezt a szót — „egykutya” — nem szeretem.

— Miért? — kérdezte meglepetten. — Annyi mindent ki lehet pedig fejezni vele! Velős. Azt is jelentheti: olymindegy.

— Adott esetben — véltem felfelveztetőn. — Mert például ha azt mondom: mérég, akkor maga szerint...

— Mérég — mérég: egykutya. Szerintem.

— Akkor, maga szerint, ha a mérég eszi magát, mert bizonyára szokta magát is a mérég enni, vagy ha maga eszi a mérget, az is egykutya?

— Nem..., nem. Igaza van. Ez esetben nem egykutya.

— Továbbmenve — mert ha elkezdem, engem sem lehet ám olyan könnyen megállítani —, egy kutya + egy kutya az annyi mint egykutya? Nézzek csak — folytattam —, maga a biológia tanára. Hát állítson egymás mellé, mondjuk, egy pincsit, meg, mondjuk, egy... bernáthevyi. Micsoda különbség! Pedig a pincsi is kutya, meg a bernáthevyi is kutya. Látott már maga ekkora különbséget ember meg ember között? A maga logikája szerint tehát ember meg ember — szintén egykutya? Pedig Hitler is ember volt, meg..., hogy mást ne mondjak..., József Attila is. Akkor hát maga szerint ember és ember — olymindegy? Egykutya?

— Nem, nem — mondta, igazában némileg megingatva a biológia tanára. — Az ön logikájában van valami elgondolkoztató. Sőt! Hogy az ön igazságát elismerjem, elmondok egy történetet. Két vezetőről.

— Csak nem azt akarja mondani, hogy vezető meg vezető — egykutya?

— Nem azt akarom mondani. De előbb isten-isten. — Miután poharunk kiürült, a biológia tanára hozzakezdett az elbeszéléshöz.

— Legyen példánk kiindulópontja két ember. Az egyik is vezető, a másik is vezető... Ne szóljon közbe, majd mindjárt minden tisztázódik. Az egyiknek a kezében — kormánykerék. Hogy ne szaladjon el a fantáziája, megmondom: volán volt az a kormánykerék.

— Vagyis gépkocsivezetőről van szó.

— Persze. Az is vezető, nem? A másik szintén vezető, csak hogy az nem gépkocsit vezet, hanem..., mondjuk, egy nagy vállalatot. Trösztöt..., vagy hogy is hívják mostanában az efféléket. A vice az, hogy ez a két vezető ugyanabban a kocsiában utazik...

— Aha! — kiáltottam fel, mintha érteném a dolog áttételes háttérét, hiszen, ha jól meggondolom, mindannyian, akik ebben az országban élünk, egy kocsiában utazunk, nemde? A biológia tanára azonban a szokott módon kaszálgatott az orrom előtt a tenyerével, megállítandó fellobbanó fantáziámat. Mintha olvasott volna a gondolataimban.

— Amit mondtam, szó szerint kell venni. A gépkocsivezető a volán mögött ült, az a másik vezető, gondolhatja, hogy emennek a főnöke, a gépkocsivezető mellett, az első ülésen, jobbfelől.

Fogalmam sem volt, megállt a tudományom: nem tudtam, mi sült ki ebből. Hiszen ez olyan megszokott állapot. Ülésrend.

— Na, kérem szépen. Halad a kocsis a nyílegyenes országúton... — Igen..., igen..., nyílegyenes...

— Maga mindig másra gondol. Ezt szó szerint kell érteni. Igen ám, de valahol előtűnik halad, baktak egy parasztszeker. A gépkocsi robog, közeledik, a sofőr nyomja a dudát, jelezve, hogy térjen ki előlük a parasztszeker. De az nem tér, halad az út szélén, ahogy szabályos is. Látván látszik, hogy jókora teher van rajta. Zsákok, tudja? Hát miért térjen le az útpadrákra? Hogy ott aztán elakadjon, csupán azért,

mert hátulról dúlál egy autó? A fenét. Ment a maga útján. Így hát a gépkocsi kénytelen volt a szekert balról megkerülni, hogy előzhessen...

— Szeretném követni, érteni az elbeszélést, tanár úr, de megmondom őszintén, hol arról beszélt, hogy a trösztvezető jobboldalt ül, hol meg arról, hogy a gépkocsi balról kerüli a szekert..., mondja, nincsen ebben politika? Hol jobb oldal..., hol bal oldal...

— Politika? Attól minket isten mentsen. De ha már megkérdezte, igen is van benne a politika. De csak a folytatásban. De mivel hogy rajtam a sor, engedje meg, hogy magára hagyjam egy kicsi időre..., közben gondolkozhat, hogy is lesz ebből politika...

— No, hadd folytassam. Amikor a gépkocsi megelőzte a szekert, akkor a gépkocsivezető megszólalt. Azt mondta: a franc abba a rohadt, bumburnyák, hülye parasztba, hiába dudáltam rá, nem tért ki. Haladtak még egy darabig, közben az a másik vezető, tudja, aki a trösztöt vezeti, gondolkozhatott, mert egyszer csak megszólalt. Na, mit gondol, mit mondott?

— Bevallom, fogalmam sincs, mit mondhatott.

— Azt mondta: álljon meg. A sofőr megállt, azt hihette, talán a kisdolgát akarja elvégezni a nagyfőnök, de nem. Azt mondta a sofőrnek: én itt maradok. Maga menjen haza. Én majd autóstoppal megyek tovább. Maga tűnjön el a szemem elől. De miért? — hebegett a sofőr. Miért, nagyfőnök? Mi a hézag? Csak az, hogy maga rohadtnak, meg bumburnyáknak, hülyének nevezte azt a parasztot, és ezzel engem is megsértett. Mert, ha nem tudná, az én apám is épp olyan rohadt, bumburnyák, hülye paraszt, mint az a szekeres. Úgy hogy forduljon meg, én a maga kocsijába nem vagyok hajlandó visszaülni. Menjen vissza a telephelyére...

— Nem! — kiáltottam közbe. — Ez nem lehet igaz!

— Miért nem lehet igaz?

Izgalmamban a pohár fenekét az asztalhoz koppantottam: isten-isten. A félig kiürült pohárba bámulva így folytattam:

— Azért nem lehet igaz, mert én ilyen vezető nem tudok elképzelni. Aki kiszáll abból a kényelmes kocsiból, csak azért, mert...

— Pedig úgy igaz, ahogy elmondtam. Megbizható, sőt illetékes helyről szereztem a..., ahogy az újságok írják..., információmat.

— Csak nem magától attól..., a trösztvezértől?

— Hehe — nevetett a tanár úr. — Bizony pontosan ötéle.

— És, mondja csak..., most is vezető állásban van?

— Ezt miért kérdezi?

— Azért, mert az olyan mentalitással, mint ő...

— Nem maradhat sokáig vezető állásban? Ezt akarja mondani? Pedig..., hehe..., most is abban van. Megmondom magának: taxisofőr Pesten. Ez is vezető állás, nem? — Majd némi gondolkodás után hozzátette. — Csak tudja, mi még ennél is nagyobb furcsaság? Az, hogy annak a sofőrnek, aki lebumburnyákozta a szekert, annak is paraszt volt az apja. Így hát — kissé elszomorodott —, sajnos, igazat kell önnek adnom.

— Miben?

— Abban, hogy is mondjam csak..., hogy vezető és vezető..., nem egykutya. Sajnos, igazat kell önnek adnom.

Nem bírtam megérteni, mi ebben a „sajnos”. Így hát egy ideig szólanul bámultuk poharainkat, meg a Béke-tanszék körülöttünk zajló életét. Megsajnáltam a biológia kissé elszomorodott tanárát, így hát én kezdeményeztem.

— Azt ajánlom, hogy az emberekről térjünk vissza oda, ahonnan elindultunk.

— Aha! Canis familiaris. Említette a bernáthevyit, meg a..., pincsit, ha jól emlékszem.

— Na, most én fogok magának elmondani egy történetet. Az bi-

zonyos, hogy az egyik kutya bernáthevyi volt, a másik..., lehet, hogy pincsi volt..., vagy mopszli, vagy az a legkisebb, kínai palotakutya... Micsoda a különbség! Mintha nem is ugyanaz az állatfaj volna...

— Pardon, legyünk szakszerűek. Nem faj, hanem fajta! Ha már a biológiát szóba hozta, legyünk szakszerűek...

— Hát akkor legyen fajta. Nekem mindegy. A történet, amit elmesélni akarok, itt játszódott, a szemem láttára, nem is messze, ott, ahol Rákóczi lovas szobra áll.

— Az Aradi vértanúk tere...

— Az. Igen. Üldögelek egy padon. Éktelen kutyacsaholásra figyelek fel. Tudja, oda vitt a kíváncsiság. Mit gondol, mit láttak szemeim? Hát, ha hiszi, ha nem, áll, mozdulat nélkül, persze porázon, egy óriási bernáthevyi. Előtte meg, ugyancsak porázon — a poráz egy hölgy kezében volt — egy pici, nem is tudom, milyen fajta kutya, szinte őrlöngve tépi a porázt és torkaszakadtából ugatja, két lábra állva csahol annak a nagy kutyának, aki, ha hiszi, ha nem, akkora volt, hogy egy falásra lenyelte volna, ha akarta volna, azt a picit. És az a nagy kutya csak áll, csak áll, és egyet sem vakkant vissza. A picit alig lehetett elrángatni, de még elemelőben is vissza-visszacaholt. Csuda mérgezsák lehetett...

— Na, most rajtafogtam, uram — mondta ravaszskás mosollyal a tanár úr. — Maga engem folyton a politizálástól óv, holott maga most..., ha nem tudná, politizált, de még mennyire..., hehe... — Nem értettem. — Attól függ, persze, hogy azt a kifejezést, hogy nagy kutya, egy szóba írja-e, vagy kettőbe.

— Nem mindegy az? Nagy kutya, nagykutya, nem?

— A maga története, uram, ha jól fogtam fel, nem kutyákról szólt.

— Hanem?

— Emberekről. Hogy például egy kiskutya — írjuk most már egybe — hiába csahol annak a nagykutyának — ezt is írjuk egybe —, az rá sem hederít arra, amit az a kiskutya csaholva mondani akart neki.

— No, nem kell megjiegni. Tudja, a papagáj is ezt mondta, mert erre volt betanítva, amikor a macska vitte a szájában..., régi vice. De azt ajánlanám, hogy kutyákról, emberekről szóló történeteinknek valamiféle tanulságát próbáljunk megfogalmazni.

— Például?

— Például, hogy... ember + ember, ... olymindegy legyen.

— Egykutya?

— Valahogy így. Vagy még inkább: ember + ember = ember. És semmi más. Egyetért ezzel a tanulsággal?

— Hát..., egy kissé bonyolult. De mit felelhetnék? Hát, jó lenne, ha úgy lenne. Hogy ne lenne különbség se szín, se fajta, se..., semmi értelemben.

— Hát akkor — mondta a biológia tanára. — Ámen. — És pohara fenekét az asztalhoz koppintotta.

A múzeum állandó kiállításainak remekei

Bronzba öntött vadászat



Vigh László felvétele

Fut az eszem

Esedezem az emberiség bocsánataért, amiért áltudományom művem csiráját, mintegy szinopszist tesszem közzé. Mentésemre fölhozom, hogy mostanában többféle szinopszist kellett előállítanom, úgy látszik, ezt is meg lehet szokni, akkor is, ha értelmét nem nagyon látom. Az áltudomány műveléséért nem érzek különösebb lelkiismereti furdalást, mert sokan mások is üzik ezt a mesterséget, sokkal tudományosabb ábrázattal, meg is élnek belőle, miért éppen én őrizzem ártatlanságomat?

Az aspektust kell mindenekelőtt tisztáznom, amellyel ezt a témát megközelíthetem. Bátran kijelentem, a légyecsapó a legjobb aspektus, ha ezzel közelítek, nincsen menekvés. A totális alkalmazhatóság ellen szól viszont az a körülmény, hogy sötétben nem használható, a győtrő szünnyog pedig leginkább éjfélől hajnalig csip. Alvó ember sem működtesz, márpedig az alattomos szünnyog leginkább őt marja. A légyecsapós fegyverkezés megállítást humanitárius szempontok is követelik. Ha én egyszer odacsapok a panelház falára, a tölem balra elterülő százötven család azt hiszi, boforccal támadnak a gerillák. Ez a primitív fegyver tehát bevonulhat a hadtudományi múzeumba, eljárt föltette az idő.

Szóba jöhetne a szünnyogháló, de jaj, nem érdemli, hogy szót vesztegessünk rá. Csak néhány szóban adom elő, miért nem akarok foglalkozni vele. Nagyzási hőbortjaink — tudományosan: gigantomániáink — születtek mai állapotát. Akkorának képzeljük a szünnyogot, mint a denevér, sőt hittük, hogy súlyban tovább gyarapodik, mint az anyakoca, anyagtakarékosság miatt kikísérletezték tehát a ritka likú hálót. Az eredmény: rajkötelekben támadt a rajta a hitvány féreg. Az áltudományos precizitás követeli, hogy fölemlítsek egy szomorú tényt is. A mostan divatos forgóablak kitalálója vagy sivatagi száműzetésben „alkotta” maradó művét, vagy az örök hő birodalmában dolgozott, de megeshet, olyan vér csorgadozik ereiben, ami még a szünnyognak sem kell. Jó az ablak, szép az ablak, csak a városkép otromba rombolása nélkül még lila szünnyoghálót se lehet fölszerelni rá. A védekezésnek az a módja mehet tehát az elvetélt ötletek panoptikumába.

Kitalálták a permet formájában bevethető csodafegyvert, amely legtöbbször Unioz és Chemotox rejtjelen néven kerül forgalomba, de valami bódító — hitem szerint a szünnyogokban kéjt keltő — illatot kevertek bele, amely főleg légneműváltozások idején nem az állatot, hanem az embert irritálja.

Lássák be, kérem, ha három csoda csődöt mondott, itt már csak a firtájszós és segít.

Véletlenül kicsúszott a számon az előbb a denevér, és azóta is itt kering körülöttem. Az állatbarátok szeretik kalitkába zárni a papagájt, az aranyhőrcsögöt, újabban a kőrmös békát, miért ne tarthatnánk otthon bőregeret is. Minden este fölakasztaná magát a csillárra, és amikor az édes álmat zaklató fürtelem vadászatra indul, csak libben egyet, és elkapja. Amiként a sündiszó nem nélkülözhető a csótányok elleni harcban, a szünnyogcsatát se vívhatjuk meg denevér nélkül.

A főntebb említett áltudományos precizitás követeli, hogy kellemetlen velejárójára is föl hívjam a figyelmet. A csillár alatt föl lehetne guano telep létesül. Nagysága a szünnyogok populációjából könnyen kiszámítható. A megoldás kétféle lehet. Vagy odaszólunk az Onedin család halhatatlan fejének, ne menjen guanoért a sárgalázás szigetekre, inkább áthelyezzük a csillárt a tévé fölé, csak nyújtsa ki a kezét érte, berakodnia sem kell, néhány aranyat minden adásnapkor megtakaríthat, hamarabb lesz tehát gőzhajója —, vagy fölaltáljuk a műbőreget. Gyanítható, a szünnyogok nemzetsége túléli az Onedin nemzetséget, főnnél a veszély, hogy háztáji guanoinkban fölül a fejét a mindeddig ismeretlen kankalinbaktérium, bátran mondom, a műbőregre a jövő. Készülhet akár a győri graboplasztból is. Szobatiszta.

Tartalékként bevetésre vár a biológiai fegyver is. Földterítette a tudomány már régen, hogy szerelmi bájtálkánt szívja vérünket az anyaszünnyog, én, balga lélek, szívem minden dobbanásával az ő szaporodását szolgálom. Legjobb tehát innen kezdeni a harcot. Ha férfiember létemre magam szedem a BISUNYOGIRT nevű antibébi-tablettát, akkor az én véremtől egyetlenegy szünnyog sem fog megtermékenyülni. Szünnyogcsödörök természetesen dupla adagot fogyaszthatnak. Mellékhatása nincsen, de száz éven fölülieknek orvosilag már nem javallható.

Nehéz időköt élünk. A rettenetes aszály lecsapolta ugyan a pocolyokat, elvileg a szünnyog nem szaporodhatna, de gyakorlatilag annyi van belőle, mint a bűn. Főlgyorsult a bioritmusa, amíg a locsolócső végétől a földre ér a víz, képes megteremni benne. Pontos értéslés szerint éppen ezért tiltották be a locsolóautók használatát is. Hivatalos szerveink mindent megtesznek tehát nyugodt álunk védelméért. (Lehet, hogy most mellékalapítottam egy kicsit, de mind a tíz ujjamra szünnyog szállt, azokat csapkodtam közben.)

Elült a szünnyogzaj, elmúlt az éjszaka, szíves engedelmyükkel aludni megyek. Értekezésemet mindazonáltal rendületlenül folytatom. Ha valaki az agybéli váltóláz nyomait vélne fölfedezni jelen munkámban, gondoljon arra, hogy társaim vannak, súlyos milliók az áltudomány hímes mezején, másrészt pedig ez is a szünnyogcsípéstől van.

H. D.

nyitott, széles szája jól felismerhető.

A hátoldalt díszítő indák az avar korban szokásos indadíszek közt sajátos helyet foglalnak el: a veret alsó vége felől egymást többszörösen átfonó, lapos inda halad a szíjszorító felé, kör alakú kompozíciókat alkotva. E körökön belül az avar kori csontfaragványokról oly jól ismert, pontkörös díszítmód bronzba öntött változatát láthatjuk, a központban levő körökből szimmetrikusan négyfelé induló indadísz.

Külön figyelmet érdemel a veret szíjszorítója, melyet az öntvény testétől poncolt díszítésű vonal (borda) választ el. A szíjszorító mindkét oldalán állatfigura látható: a vadászenetes oldalon a vadász elől menekülő nyulakkal azonos kiképzésű nyúlfigura; a hátsó oldalon ugyancsak tapsi ül. de fejét (az előlap kutyábrázolásához hasonlóan) hátrafordítja.

A fentiekben ismertetett kis tárgy és a rajta ábrázolt jelenet, díszítmények gyakorlatilag felsőlelik, illusztrálják a múzeum régészeti kiállítása avar kori anyagának teljes egészét.

KÜRTI BÉLA
régész-muzeológus